

ТЕАТР, КІНО, ТЕЛЕБАЧЕННЯ

UDK 791.633-051(470+477)

Bezruchko Oleksandr Victorovych

Doctor of Arts Study,

Associate Professor,

Kyiv National University of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

al_bezruchko@mail.ru

THE FINAL STAGE OF SCREENWRITING AND DIRECTING TANDEM WORK OF Y. SOLNTSEVA AND M. VINIARSKYI ON THE FILM «THE VISUN REPUBLIC»

The purpose of the article is to reconstruct the final stage of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios). The **research methodology** suggests the application of scientific reconstruction methods, objectivity, and historicism. The specified methodological approaches allow for recreating the picture of the cultural process based on contemporary records and defining historical and art preconditions of the emergence and problematics of screenwriting and directing collaboration between Yuliya Solntseva and Mykhailo Viniarskyi on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios). **Conclusions.** Concluding the aforementioned, it can be stated that the scientific objectives have been accomplished: the specificity of the typical for cinematography of the second half of the 1930s phenomenon of a directing tandem has been studied; the little-known pages of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» have been reconstructed; the main reasons for the end of the work on this motion picture project have been given; the next full-length feature film by the tandem has been named. Nevertheless, **the prospects** for scientific research remain promising, as the further screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi on the film «How the Steel Was Tempered» has not been thoroughly researched. **The significance** of this research in terms of Art History

lies within discovering and introducing the new important facts about Ukrainian and Soviet cinematography of the 1930s. Based on little-known contemporary records and published materials of that time, all the stages of screenwriting and directing collaboration between Y. Soltseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios have been reconstructed.

Key words: creative tandem, Yuliya Soltseva, Mykhailo Viniarskyi, Kyiv Film Studios (motion picture studios), «The Visun Republic», film director, screenwriter.

Безручко Олександр Вікторович, доктор мистецтвознавства, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна

Завершальний етап роботи сценарно-режисерського тандему Ю. Солнцевої – М. Вінярського над фільмом «Вісунська республіка»

Мета статті. Реконструювати завершальний етап функціонування сценарно-режисерського тандему Юлії Іполітівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського над фільмом «Вісунська республіка» на Київській кінофабриці (кіностудії художніх фільмів). **Методологія дослідження** полягає в застосуванні методів наукової реконструкції, об'єктивності й історизму. Зазначені методологічні підходи дозволяють відтворити картину культурного процесу на базі архівних даних та виявити історичні та мистецтвознавчі передумови появи та проблематики роботи сценарно-режисерського тандему Юлії Іполітівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського над фільмом «Вісунська республіка» на Київській кінофабриці (кіностудії художніх фільмів).

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зазначити, що поставлені наукові завдання виконані: досліджено специфіку роботи типового для кінематографа у другій половині 30-х рр. ХХ ст. феномену парних режисерів, або режисерського тандему, реконструйовано маловідомі сторінки роботи сценарно-режисерського тандему Ю. Солнцева – М. Вінярський над стрічкою «Вісунська республіка»; названі основні причини припинення роботи над цим кінопроектом; вказано на наступний повнометражний художній фільм, над яким почали спільно працювати Ю. Солнцева та М. Вінярський. Тим не менш, **перспективи** наукових розвідок залишаються великими, оскільки ще недостатньо досліджено початковий етап функціонування сценарно-режисерського тандему Юлії Іполітівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського над фільмом «Вісунська республіка». **Значення** цього дослідження для мистецтвознавства полягає у віднайденні та введенні в науковий обіг здобутий автором новий цінний фактаж з історії українського й радянського кінематографа у 30-х рр. ХХ ст. На основі маловідомих архівних документів та матеріалів тогочасної кінематографічної преси реконструйовано завершальний етап функціонування сценарно-режисерського тандему Юлії Іполітівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського на Київській кінофабриці (кіностудії художніх фільмів).

Ключові слова: творчий тандем, Юлія Іполітівна Солнцева, Михайло Борисович Вінярський, Київська кіностудія художніх фільмів, «Вісунська республіка», кінорежисер, сценарист.

*Безручко Александр Викторович, доктор искусствоведения, доцент,
Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина*

Завершающий этап работы сценарно-режиссерского тандема Ю. Солнцевой – М. Винярского над фильмом «Висунская республика»

Цель статьи. Реконструировать завершающий этап функционирования сценарно-режиссерского тандема Юлии Ипполитовны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика» на Киевской кинофабрике (киностудии художественных фильмов). **Методология исследования** заключается в применении методов научной реконструкции, объективности и историзма. Отмеченные методологические подходы позволяют воссоздать картину культурного процесса на базе архивных данных и обнаружить исторические и искусствоведческие предпосылки появления и проблематики работы сценарно-режиссерского тандема Юлии Ипполитовны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика» на Киевской кинофабрике (киностудии художественных фильмов).

Выводы. Подытоживая вышеизложенное, можно отметить, что поставленные научные задачи выполнены: исследована специфика работы типичного для кинематографа во второй пол. 30-х гг. XX ст. феномена парных режиссеров, или режиссерского тандема; реконструированы малоизвестные страницы работы сценарно-режиссерского тандема Ю. Солнцевой – М. Винярского над лентой «Висунская республика»; названы основные причины прекращения работы над этим кинопроектом; указано на следующий полнометражный художественный фильм, над которым совместно начали работать Ю. Солнцева и М. Винярский. Тем не менее, **перспективы** научных исследований остаются большими, поскольку еще недостаточно изучен начальный этап функционирования сценарно – режиссерского тандема Юлии Ипполитовны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика».

Значимость этого исследования для искусствоведения заключается в нахождении и введении в научное обращение добытый автором новый ценный фактаж по истории украинского и советского кинематографа в 30-х гг. XX ст. На основе малоизвестных архивных документов и материалов кинематографической прессы исследуемого периода реконструирован завершающий этап функционирования сценарно-режиссерского тандема Юлии Ипполитовны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика» на Киевской кинофабрике (киностудии художественных фильмов).

Ключевые слова: творческий тандем, Юлия Ипполитовна Солнцева, Михаил Борисович Винярский, Киевская киностудия художественных фильмов, «Висунская республика», кинорежиссер, сценарист.

Problem setting. The significance of this research is stipulated by the need to study the little-known pages of the history of Ukrainian cinematography and its grandees that for some reason were not studied by Ukrainian art historians.

Analysis of the latest researches and publications. Despite references to personal life and career of Y. Solntseva (in most cases, in respect to O. Dovzhenko) in publications by S. Trymbach [6; 7; 22; 23], R. Korohodskyi [9], M. Shehudria [26–28], L. Cherevatenko [16; 25], V. Marochko [13], V. Popyk [20; 21], T. Derevianko [14], V. Aheeva [7], V. Pryhorovskiy [8], E. Sverstiuk [15], V. Kudin [11; 12], V. Myslavskiy [17] and others, we can acknowledge that Ukrainian art historians, in fact, have not researched personal life and career of M. Viniarskyi, except for publications by O. Bezrucho [1]. However, the main fact is that the functioning of the tandem of screenwriters and directors Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» remains unexplored.

The research objective of this article is to provide research into specific features of cinematography of the second half of the 1930s, namely the phenomenon of a directing tandem; to reconstruct the little-known pages of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic»; to give the main reasons for the end of the work on this motion picture project; to name the next full-length feature film by the tandem.

Methods of research. To accomplish these scientific objectives all the scientific literature available was studied and analysed: Ukrainian (The Central State Archive-Museum of Literature and Arts of Ukraine, The Central State Archives of Public Organisations of Ukraine, The Museum-Archive of Oleksandr Dovzhenko National Film Studio, The State Archive of The Security Service of Ukraine etc.) and Russian archives (The Archive of All-Russian State University of Cinematography named after S. Gerasimov, Gosfilmofond of Russian Federation «Belye Stolby» etc.) were studied, as well as Ukrainian and All-Union newspapers and magazines of that time «*Za Bil'shovytskyi Film*», «*Kino*», «*Radianske Kino*», «*Iskusstvo Kino*» etc. The **research methodology** consisted of the application of scientific reconstruction methods, objectivity, and historicism. The specified methodological approaches allow for recreating the picture of the cultural process based on contemporary records and defining historical and art preconditions of the emergence and problematics of screenwriting and directing collaboration between Yuliya Solntseva and Mykhailo

Viniarskyi on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios).

The objective of the article. To reconstruct the final stage of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios).

Exposition of the basic material. In February 1937, in the article «Targets of the Anniversary Year» (the year 1937 marked the 20th anniversary of The Great October Revolution in the Soviet Union) M. Halperin informed that Kyiv Film Studios would work on 11 films, among which there was also «The Visun Republic» (authors-directors – Y. Solntseva and M. Viniarskyi)» [4]. The article mentioned, however, that they were short of finished screenplays, among which he listed «The Visun Republic» [4].

Undoubtedly, the screenplay of «The Visun Republic» by his beloved wife and a student of O. Dovzhenko had been read and corrected, although he was not able to help them actively because he was working hard on the «Shchors» movie ordered by Stalin.

However, in the summer of 1937 this directing tandem, where the major role was played by Y. Solntseva, started to gradually switch to the project that was more significant politically. As reported by Semen Hets in the main Ukrainian newspaper for the young of that time, «Komsomolets Ukrainy», Solntseva and Viniarskyi «were assigned by the Chief Department of Cinematographic and Photo Industry to produce «How the Steel Was Tempered» [5]. That is why one and a half month after the speech of S. Hets in the All-Soviet newspaper «Kino» information appeared at Kyiv Film Studios that «there is a screenplay which is not targeted at a certain director, i.e. «The Visun Republic» by Solntseva and Viniarskyi» [2].

These data indicate that the screenplay which Solntseva and Viniarskyi worked on for more than a year and which afterwards they wanted to shoot themselves, stayed unoccupied. It comes to be strange that it was given to other young directors who, as noted in the same article by Y. Borisov, had no screenplay: «There is still reservation for 15 unengaged directors, among whom there definitely are talented people» [2].

One of such young directors in reserve was M. Triaskin, who at the beginning of 1937 graduated from the Academy of Cinematography at VGIK and was sent to Kyiv Film Studios to shoot his graduation work. Early in September he furiously asked on the pages of the newspaper «Za Bil'shovyt'skyi Film» in the article under the call «Bone-lazy fellows at Screenplay Department»: «It has been seven months since I graduated from the department of film directing of the academic course in VGIK. I was sent by The Chief Department of Cinematographic and Photo

Industry to Kyiv Film Studios to fulfil my test work and I have been waiting for the screenplay for 7 months already» [24].

It is very likely that Solntseva and Viniarskyi, having spent more than a year working on the screenplay of «The Visun Republic» and having received the honourable assignment to shoot the more significant feature film, «How the Steel Was Tempered», decided to hold the screenplay of «The Visun Republic» back for themselves in order to shoot it on completing «How the Steel Was Tempered».

At least it was the action that young emerging director M. Krasii, who had graduated from Moscow Cinematographic Institute shortly before, called for in the newspaper of Kyiv Film Studios: «It is quite expected and possible that one director consults two screenplays; one of them is going to be in reserve just in case of a creative failure of the author or withdrawal of the screenplay from the thematic plan on thematic considerations» [10].

The version of «holding back» the screenplay of «The Visun Republic» is reasonable because in the Ukrainian press (November–December 1937 [19]), unlike Russian (October 1937 [2]), it was stated that, firstly, Solntseva and Viniarskyi were still improving the screenplay of «The Visun Republic»; secondly, in 1938 they would be working as directors on this project. In the newspaper of Kyiv Film Studios M. Plysetskyi reported that in November-December 1937 «The Visun Republic will undergo the phase of reworking and improving ... As a positive sign it should be noted that in 1938 Solntseva and Viniarskyi will work as directors for the first time ... The only target is to create favourable conditions for their creative production work» [19].

At first, there was a version that party leaders and editors from the department of screenwriting exhausted the authors of the screenplay – Solntseva and Viniarskyi – with numerous remarks and corrections, so they were ready to reject their own project, like it happened with other screenwriting and directing tandems, such as V Halytskyi and V. Dovbyshchenko, who, on September 14, 1937, at the height of repressions of the 30s, were not afraid to publish the true story of working with screenplays at Kyiv Film Studios in the newspaper «Komsomolets Ukrainy»: «Critics» of the screenplays «One Way Love» and «Hanna» spoiled our idea and crippled our screenplays so much that we were forced to reject the work. As the debut work, one of us was offered the screenplay «Where Do You Wander, My Destiny» by Komsomol screenwriter Alekseev. The shooting was scheduled for this summer. However, the department of literature introduced «corrections» again that neither director nor screenwriter could acknowledge, so the screenplay remains unrealised» [3].

We shall state that the film by V. Dovbyshchenko «Where Do You Wander, My Destiny», as well as the screenplays of «One Way Love», «My Own Home», «100 Thousands» (after the same name play by I. Karpenko-Karyi), «Hanna», and

«Trial» (after the novel by Willy Breddel, «Examination»), were never shot by the screenwriting and directing tandem of V. Halytskyi and V. Dovbyshchenko, although some of them were lined up at Kyiv Film Studios.

However, due to the declassified document of the Security Service of Ukraine, it was found out that Solntseva and Viniarskyi did not reject the shooting of «The Visun Republic». The motion picture project was terminated as a result of «dismissal of this theme from the plan» [18].

Nevertheless, collaboration of the screenwriting and directing tandem of Solntseva and Viniarskyi was not finished at this point, as they later worked at Kyiv Film Studios as a team on the feature film «How the Steel Was Tempered» (after the same name play by N. Ostrovsky).

Conclusions. Concluding the aforementioned, it can be stated that the scientific objectives have been accomplished: the specificity of the typical for cinematography of the second half of the 1930s phenomenon of a directing tandem has been studied; the little-known pages of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» have been reconstructed; the main reasons for the end of the work on this motion picture project have been given; the next full-length feature film by the tandem has been named.

The significance of this research in terms of Art History lies within discovering and introducing the new important facts about Ukrainian and Soviet cinematography of the 1930s. Based on little-known contemporary records and published materials of that time, all the stages of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios have been reconstructed.

Список використаних джерел

1. Безручко О. Вінярський Михайло Борисович / О. Безручко // Архівна спадщина Олександра Довженка : монографія. – Київ : КиМУ, 2012 – Т. 7. – С. 71–73.
2. Борисов Е. Студия без сценариев / Е. Борисов // Кино. – 1937. – 4 окт.
3. Галицький В. Два роки обіцянок. Ще про долю молодих кінорежисерів / В. Галицький, В. Довбищенко // Комсомолец України. – 1937. – 14 верес.
4. Гальперін М. Завдання ювілейного року / М. Гальперін // За більшовицький фільм. – 1937. – 10 лют.
5. Гец С. Вирощувати майстрів радянського кіно / С. Гец // Комсомолец України. – 1937. – 22 серп.

6. Довженко А. Щоденникові записи, 1939–1956 – Дневниковые записи, 1939–1956 / А. Довженко. – Харків : Фолио, 2013. – 879 с.
7. Довженко без гриму : листи, спогади, архівні знахідки / [упоряд. І комент.: В. Агеевої та С. Тримбача ; прим. С. Тримбача]. – Київ : КОМОРА, 2014. – 471 с.
8. Довженко О. Його Юліана : з епістоляр. спадщини О. Довженка / О. П. Довженко ; [упоряд. В. М. Пригоровський]. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. – 107 с.
9. Корогодський Р. Довженко в полоні : розвідки та есеї про Майстра / Р. Корогодський. – Київ : Гелікон, 2000. – 352 с.
10. Красій М. За співдружність режисера з автором / М. Красій // За більшовицький фільм. – 1940. – 5 лип.
11. Кудін В. Зоряний шлях : худож.-докум. повість / В. О. Кудін. – Київ : Парлам. вид-во, 2004. – 224 с.
12. Кудін В. Сашко : худож.-докум. повість / В. Кудін. – Київ : ЕКМО, 2004. – 263 с.
13. Марочко В. Зачарований Десною : іст. портрет О. Довженка / В. Марочко. – Київ : Вид. дім «Києво-Могил. акад.», 2006. – 285 с.
14. Неопубліковані листи Олександра Довженка / публ. Т. Дерев'янка // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 26–37.
15. Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії : [зб. матеріалів] / упоряд. Є. Сверстюк. – Луцьк : Терен, 2005. – 200 с.
16. Олександр Довженко: літопис життя. Фільми. Малюнки. Задуми : [до столітнього ювілею О. П. Довженка] / [наук. та літ. ред. Л. Череватенко]. – Київ : [б. в.], 1994. – 144 с.
17. Олександр Довженко: маловідомі сторінки / передм., упоряд. В. Н. Миславський. – Харків : Дім реклами, 2015. – 280 с.
18. Оперативне повідомлення про Ю. І. Солнцева, 24 січ. 1939 р., м. Київ // Галузев. держ. архів Служби Безпеки України (ГДА СБ України). – Ф. 11. – Спр. С–836. – Т. 2. – Ч. І. – Арк. 19–21.
19. Плисецький М. Обговорюємо темплани / М. Плисецький // За більшовицький фільм. – 1937. – 1 груд.
20. Попик В. Під софітами ВЧК-ДПУ-НКВС-НКДБ-КДБ / В. Попик // Дніпро. – 1995. – № 9/10. – С. 21–59.
21. Попик В. Під софітами спецслужб / В. Попик. – Київ, 2000. – 406 с.
22. Тримбач С. Не віднесена вітром: 100 років Ю. Солнцевій / С. Тримбач // Дзеркало тижня. – 2001. – 11–17 серп. (№ 30). – С. 16.

23. Тримбач С. Олександр Довженко: загибель богів: ідентифікація автора в національному часо-просторі / С. Тримбач. – Вінниця : Глобус-прес, 2007. – 800 с.

24. Тряскін М. Головогеси у сценарному відділі / М. Тряскін // За більшовицький фільм. – 1937. – 4 верес.

25. Череватенко Л. Довженко визволений / Л. Череватенко // КИНО–КОЛО. – 2005. – № 25. – С. 108–135.

26. Шудря М. Геній найщирішої проби. Нариси. Розвідки. Рецензії. Інтерв'ю. Публікації / М. Шудря. – Київ : Юніверс, 2005. – 382 с.

27. Шудря М. Священні миті осяяння / М. Шудря // Дніпро. – 2004. – № 9/10. – С. 72–79.

28. Шудря Н. Юлька и ее Запорожец / Н. Шудря // Аспекты. – 2004. – 1–7 окт. – С. 7.

References

1. Aheeva, V., Trumbach, S. (2014). *Dovzhenko without make-up: letters, memoirs, archived findings*. Kyiv: Komora.

2. Bezruchko, O.V. (2012). Viniarskyi Mykhailo Borysovykh. *Archived heritage of Oleksandr Dovzhenko*: monograph. Kyiv: KyMU, vol. 7, pp. 71–73.

3. Borisov, E. (1937). Studio without screenplays. *Kino*, October, 4.

4. Cherevatenko, L. (2005). The Relieved Dovzhenko. *KINO–KOLO*, no. 25, pp. 108–135.

5. Cherevatenko, L. (Ed) (1994). *Oleksandr Dovzhenko: the chronicle of life. Films. Pictures. Intentions*. [to the centenary anniversary of O. P. Dovzhenko]. Kyiv.

6. Gets, S. (1937). Growing masters of the soviet cinema. *Komsomolets Ukrainy*, August, 22.

7. Halytskyi, V., and Dovbyshenko, V. (1937). Two years of promises. More about the fortune of young film directors. *Komsomolets Ukrainy*, September, 14.

8. Halperin, M. (1937). Targets of the Anniversary Year. *Za Bil'shovytskyi Film*, February, 10.

9. Derevianko, T. (1994). Unpublished letters by Oleksandr Dovzhenko. *Dnipro*, no. 9/10, pp. 26–37.

10. Dovzhenko, O. (2013). *Diary records, 1939–1956*. The Russian archive of Literature and Arts. Kharkiv: Folio.

11. Dovzhenko, O. (2011). *His Yuliana: from epistolary heritage* [arr. by V. M. Pryhorovskiy]. Nizhyn: Aspekt-poligraph.

12. Korohodskiy, R. (2000). *Dovzhenko in thrall: secret services and stories about the Master*. Kyiv: Heliocon.

13. Krasii, M. (1940). To the fellowship of the stage-director and the author. *Za Bil'shovytskyi Film*, July, 5.
14. Kudin, V. (2004). *Star way*. Kyiv: Parliamentary publishing house.
15. Kudin, V. (2004). *Sashko: fiction and documentary story*. Kyiv: EKMO.
16. Marochko, V.I. (2006). *Enchanted by the Desna: historical portrait of O. Dovzhenko*. Kyiv: Publishing house of The Kiev-Mohyla Academy.
17. Myslavskyy, V.N. (Ed) (2015). *Oleksandr Dovzhenko: unknown pages.*, Kharkiv: Dim Reklamy.
18. Plysetskyi, M. (1937). Discussing the thematic plans. *Za Bil'shovytskyi Film*, December, 1.
19. Popyk, V. (1995). Under the soffits of VChK-DPU-NKVS-NKGB-KGB. *Dnipro*, vol. 9/10, pp. 21–59.
20. Popyk, V. (2000). *Under the soffits of secret services*. Kyiv, p. 406.
21. Shehudria, M. (2005). *Genius of the sincerest pureness. Essays. Explorations. Reviews. Interviews. Publications*. Kyiv: Universe.
22. Shehudria, M. (2004). The sacred moments of enlightenment. *Dnipro*, no. 9/10, pp. 72–79.
23. Shehudrya, N. (2004). Yulia and her Zaporozhets, *Aspekty*, 1–7 October, p. 7.
24. Sverstiuk, E. (2005). *Oleksandr Dovzhenko yesterday and today: black-out pages of biography*. Lutsk: Teren.
25. Title of edition (1939). Operative report on Yulia Solntseva. Kyiv, 24 January. *Branch archive of the Security Service of Ukraine*, F. 11, C. C–836, vol. 2, part 1, pp. 19–21.
26. Triaskin, M. (1937). Bone-lazy fellows at Screenplay Department. *Za Bil'shovytskyi Film*, 4 September.
27. Trumbach, S. (2001). Not gone with the wind: Yulia Solntseva's centenary. *Mirror of the week*. August, 11–17, no. 30, p. 16.
28. Trumbach, S. (2007). *Oleksandr Dovzhenko: death of Gods: identifying the author in national time and space*. Vinnytsia: Globe-press.